

Sygn. akt: I C 1060/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 kwietnia 2015 r.

Sąd Rejonowy w Nysie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Sądu Rejonowego Dobrawa Michałowska
Protokolant:	p.o. stażysta Anna Jakubiszyn

po rozpoznaniu w dniu 9 kwietnia 2015 r.

sprawy z powództwa Z. W.

przeciwko Skarbowi Państwa -Zakładowi Karnemu w B. (dawniej Zakład Karny w G.)

o odszkodowanie

I. powództwo oddała;

II. przyznaje na rzecz adw. K. P. kwotę 442,80 zł (czterysta czterdzieści dwa złote osiemdziesiąt groszy) tytułem pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Sygn. akt I C 1060/13

UZASADNIENIE

Powód, Z. W., w pozwie z dnia 5 marca 2012 r. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Zakładu Karnego w G. kwoty 30.000,00 zł tytułem zadośćuczynienia z powodu niezapewnienia należytych warunków odbywania kary pozbawienia wolności w okresie od 18 listopada 2010 r. do dnia 24 lutego 2012 roku. Powód wskazał na krytyczne warunki socjalne (przeludnienie, niedostateczne doświetlenie, grzyb, wilgoć brak warunków do spożywania posiłków, niezapewnienie warunków i środków do utrzymywania higieny ciała) i stosowane represje, a także dyskryminację w zatrudnieniu, możliwości uzyskania przepustek i otrzymywania paczek, uczestniczenia w zajęciach sportowych, kulturalnych i oświatowych.

W odpowiedzi na pozew, strona pozwana – Zakład Karny w G. (obecnie Zakład Karny w B.) wniosła o oddalenie powództwa z uwagi na jego bezzasadność oraz o zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu swojego stanowiska, strona pozwana podniosła, iż powód przebywał w Zakładzie Karnym w G. w okresie od 18 listopada 2010 roku do 21 marca 2012 roku w celach o wymiarach i wyposażeniu odpowiadających obowiązującym przepisom.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powód Z. W. odbywał karę pozbawienia wolności, w systemie półotwartym, w Zakładzie Karnym w G. w okresie od 18 listopada 2010 roku do 21 marca 2012 roku. Przez ten okres przebywał w celach o nr 17 i 16.

W trakcie pobytu w Zakładzie Karnym w G. powód nie przebywał w warunkach przeludnienia. W takich warunkach powód przebywał natomiast w Areszcie Śledczym w B., Zakładzie Karnym w Z. i Areszcie Śledczym w S.. Pościel w celach była wymieniana co dwa tygodnie, natomiast ręczniki i ścierka do naczyń raz na tydzień. Skazani mieli również możliwość korzystania z prysznicza raz w tygodniu, a osoby pracujące – codziennie po pracy. Osadzeni raz w miesiącu otrzymywali środki czystości i higieny w tym jedno mydło i jedną rolkę papieru toaletowego. Braki w tym zakresie osadzeni uzupełniali dokonując zakupów w sklepie na terenie zakładu.

W celach była sprawna instalacja wentylacyjna, a w sezonie zimowym cele były ogrzewane za pomocą centralnego ogrzewania. Oprócz tego osadzeni mogli zimą otrzymać dodatkowy koc. W oknach znajdowała się kratka i siatka. Cele nie były zawilgocone. Cele wyposażone były w metalowe piętrowe łóżka, stołki, kącik sanitarny oddzielony był kotarą. W maju 2013 r. został przeprowadzony remont cel 16 i 17 polegający na odnowieniu powłok malarskich.

Dowód:

1. wydruk z przeglądarki NoeNET SW, k. 82-94
2. wydruk z przeglądarki historii rozmieszczenia, k. 95-96, 163,
3. wydruk z przeglądarki historii przeludnienia, k. 97-98
4. wydruk z historii przeludnienia – (...), k. 57;
5. notatki służbowe, k. 101, 104, 105, 106, 173
6. zeznania świadka K. B. , k. 245;
7. zeznania świadka K. G., k. 275,
8. przesłuchanie powoda, k. 267,
9. protokoły nr (...) z 29.06.2010 r. i nr 14/VI/11 z 20.06.2011 r. z okresowej kontroli przewodów kominowych, k. 102; 103.

Powód w trakcie odbywania kary pozbawienia wolności w Zakładzie Karnym w G. był trzy razy karany dyscyplinarnie i dwa razy nagradzany regulaminowo. Jeden raz odstąpiono od udzielenia nagrody z uwagi na negatywny wpływ jaki wywierał na atmosferę w celi mieszkalnej. Postawa pozwanego została oceniona negatywnie z uwagi na podważanie autorytetu funkcjonariuszy w obecności innych więźniów, popełnianie kolejnych wykroczeń (10 wniosków o ukaranie), skutkiem czego było umieszczenie w jednostce penitencjarnej typu zamkniętego (w Zakładzie Karnym w B.). W tym czasie powód jeden raz uczestniczył w organizacji turnieju gry w piłkarzyki, miał możliwość uczestniczenia w zajęciach sportowych, kulturalno-oświatowych oraz nabożeństwach, korzystania z księgozbioru biblioteki, siłowni. Powód chodził na spacerów na terenie zakładu karnego przebywał w bibliotece gdzie korzystał z gry w ping-ponga, piłkarzyki, oglądał programy telewizyjne.

Dowód:

1. projekt oceny okresowej, k. 178, 181
2. przeglądarka decyzji komisji penitencjarnych, k. 179,
3. zeznania świadka K. B., k. 245.

Sąd zważył co następuje:

Powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

W przedmiotowej sprawie, powód swoje roszczenia o zadośćuczynienie zgłosił na podstawie art. 24 § 1 k.c. w związku z art. 448 § 1 k.c. oraz na podstawie 445 k.c.

Zgodnie z pierwszym z powołanych przepisów ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne. W razie dokonanego naruszenia może on także żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności ażeby złożyła oświadczenie odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie. Na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny.

Z kolei stosownie do treści art. 448 k.c. w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Jak wskazuje się w doktrynie, przesłankami ochrony dóbr osobistych, które muszą być spełnione łącznie, są:

- 1) istnienie dobra osobistego,
- 2) zagrożenie lub naruszenie tego dobra,
- 3) bezprawność zagrożenia lub naruszenia;

przy czym pierwsze dwie przesłanki udowodnić musi powód dochodzący ochrony, natomiast pozwany winien bronić się wykazując, że jego działanie było zgodne z prawem, albowiem obowiązuje domniemanie bezprawności. Przepis art. 24 k.c. nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy.

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy, mając na względzie treść i przeprowadzony wywód prawny przez Sąd Najwyższy w uzasadnieniu do wyroku z dnia 28 lutego 2007 roku (V CSK 431/06, OSNC 2008/1/13), należy stwierdzić, że odbywanie kary pozbawienia wolności w przeludnionych celach, z nieoddzielną toaletą i węzłem sanitarnym, z niewystarczającą liczbą łóżek i nieodpowiednią wentylacją, może stanowić przejaw poniżającego traktowania, prowadzącego do naruszenia godności osób pozbawionych wolności. Na gruncie prawa polskiego może uzasadniać żądanie zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 24 w związku z art. 448 k.c. jako naruszające dobra osobiste skazanego: godność i prawo do intymności.

Ustalając stan faktyczny w przedmiotowej sprawie Sąd miał na względzie regulację art. 6 k.c., zgodnie z którym ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne (ciężar dowodu) a nadto art. 3 k.p.c., zgodnie z którym strony i uczestnicy postępowania obowiązani są dokonywać czynności procesowych zgodnie z dobrymi obyczajami, dawać wyjaśnienia co do okoliczności sprawy zgodnie z prawdą i bez zatajania czegokolwiek oraz przedstawiać dowody. Zastosował też przepis art. 232 k.p.c., zgodnie z którym strony są obowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. Sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę.

Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne (art. 6 k.c.).

W nawiązaniu do powołanych przepisów przyjdzie skonstatować, iż w obecnym modelu kontrydiktoryjnej procedury cywilnej, to wyłącznie strona, która zgłasza określone roszczenia jest zobowiązana do jego udowodnienia podejmując

w tym zakresie inicjatywę dowodową zgodnie z art. 232 zd. 1 k.p.c., a Sąd nie może w tym aspekcie strony wyręczać (Por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 17 grudnia 1996 roku, I CKU 45/96, OSNC 1997, nr 6-7, poz. 76).

Przepis art. 232 zd. 2 k.p.c. dopuszcza wprawdzie możliwość (a nie obowiązek) dopuszczenia przez sąd dowodu niewskazanego przez stronę, jednakże zarówno w doktrynie jak i w orzecznictwie podkreśla się, że Sąd powinien korzystać z tego uprawnienia jedynie w szczególnie uzasadnionych przypadkach, np. wówczas, gdy zebrany w sprawie materiał dowodowy nie wystarcza do jej rozstrzygnięcia, co w niniejszej sprawie jednak nie miało miejsca.

Artykuł 24 k.c., stanowiący podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymaga dla odpowiedzialności winy sprawcy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania naruszającego dobra osobiste, co powoduje, że dochodzący ochrony nie musi tej przesłanki udowadniać, natomiast na sprawcy ciąży obowiązek wykazania, iż jego działanie było zgodne z prawem. To jednak na powodzie zgodnie z art. 6 k.c. spoczywa ciężar dowodu, że doszło do naruszenia dóbr osobistych.

Sąd ustalił stan faktyczny w oparciu o dowody z dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, a przedłożonych przez pozwanego. Ponadto pod uwagę Sąd wziął także dowód z przesłuchania strony – powoda oraz zeznań świadków wskazanych przez powoda, tj. K. G. i K. B.. Na podstawie zeznań świadków – współosadzonych, nie sposób ustalić, że warunki panujące w celach, w których przebywał powód naruszały jego godność, a sposób jego traktowania przez funkcjonariuszy nosił cechy dyskryminacji. Świadkowie ci zgodnie zeznali, że w zakładzie karnym panowały dobre warunki odbywania kary pozbawienia wolności; zapewnione było odpowiednie wyżywienie i warunki bytowe; cele nie były przeludnione, istniała możliwość uczestniczenia w różnego typu zajęciach, z których to powód nie korzystał z uwagi na brak chęci. Żaden ze świadków przebywających z min w jednej celi nie pamięta by powód skarżył się na złe traktowanie ze strony funkcjonariuszy, zeznali zaś że otrzymywał on paczki i dokonywał zakupów na terenie zakładu. W tym zakresie tłumaczenie powoda, że nikt z więźniów nie skarżył się na warunki bytowe z uwagi na obawę przed utratą pracy nie może przemawiać za odmową przyznania waloru wiarygodności tym zeznaniom, skoro obydwaj świadkowie zakończyli odbywanie kary pozbawienia wolności. Zdaniem sądu zeznania te właśnie m.in. z tego względu należy uznać za wiarygodne, podkreślenia wymaga również, że świadkowie nie pozostają ze sobą w kontakcie, a ich spójne zeznania składane były w znacznym odstepie czasu.

Sąd oddalił wniosek o przeprowadzenie dowodu z oględzin cel na okoliczność warunków osadzenia, w których osadzony był powód z dwóch powodów: cele te zostały bowiem odremontowane w 2013 r., a więc ich stan nie odzwierciedla warunków jakie panowały w okresie osadzenia powoda, nadto warunki w jakich przebywał powód zostały zdaniem sądu dostatecznie udowodnione przy pomocy innych źródeł, w tym przede wszystkim zeznaniami wskazanymi przez powoda świadków, z których jeden jak zeznał pozostawał z nim w koleżeńskich stosunkach.

Sąd nie dał wiary słowom powoda, dotyczącym niezapewnienia przez Zakład Karny w G. właściwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności.

Nie znalazły także potwierdzenia twierdzenie powoda, jakoby w celach, w której przebywał podczas pobytu w Zakładzie Karnym w G. nie zapewniono mu właściwego metrażu, tj. przynajmniej 3m² powierzchni. Albowiem jak wynika z przedłożonej przez stronę pozwaną historii przeludnienia dla powoda, w przeludnionej celi przebywał on wyłącznie w Areszcie Śledczym w B., Zakładzie Karnym Z. oraz Areszcie śledczym w S. w okresach od jednego do kilkudziesięciu dni. Brak przeludnienia potwierdzili również świadkowie. Również okoliczność braku możliwości utrzymania czystości w celach i higieny osobistej z uwagi na zbyt małe przydziały środków higieny i czystości nie została udowodniona, w świetle zeznań świadków, więźniowie uzupełniali te braki we własnym zakresie (dokonując zakupów) tym bardziej, że pracujący więźniowie otrzymywali zwiększony przydział.

Powód nie przedstawił również żadnego dowodu na okoliczność dyskryminacji jego osoby pod kątem zatrudnienia, dostępu do organizowanych na terenie zakładu i poza min zajęć oraz złego traktowania ze strony funkcjonariuszy i pracowników zakładu karnego.

Reasumując, powód nie udowodnił, by podczas jego pobytu w Zakładzie Karnym w G. nie zapewniono mu należytych warunków odbywania kary pozbawienia wolności w postaci przeludnienia celi, niewłaściwej wentylacji, niezapewnienia czystości w celi i utrzymywania się wilgoci i grzyba, a także dyskryminacji powoda. Wobec tego powództwo Z. W. należało oddalić.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., zgodnie z którym w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami.

Na gruncie niniejszej spraw, Sąd uznał, że sytuacja materialna, jak również i życiowa powoda Z. W. uzasadnia odstąpienie, pomimo oddalenia jego powództwa w całości, od obowiązku zwrotu kosztów procesu stronie przeciwnej. Przede wszystkim Sąd dostrzega, że powód w dalszym ciągu przebywa w warunkach izolacji, gdzie nie jest w żaden sposób zatrudniony. Uniemożliwia mu to zgromadzenie jakichkolwiek środków pieniężnych. Ponadto jak wynika z przedłożonego przez powoda oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania wynika, iż nie posiada on również żadnego wartościowego majątku jak i żadnych oszczędności. Obciążanie go zatem kosztami zastępstwa procesowego pełnomocnika strony pozwanej utrudniłoby mu jeszcze bardziej ewentualny powrót do życia po odbyciu kary pozbawienia wolności, tym bardziej, iż w chwili obecnej wierzyciel nawet nie mógłby liczyć na ich ściągnięcie w drodze egzekucji komorniczej.

Rozstrzygnięcie w pkt III wyroku podyktowane jest treścią przepisu § 19 w zw. z § 6 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku – w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz.U.2013.461 j.t.).